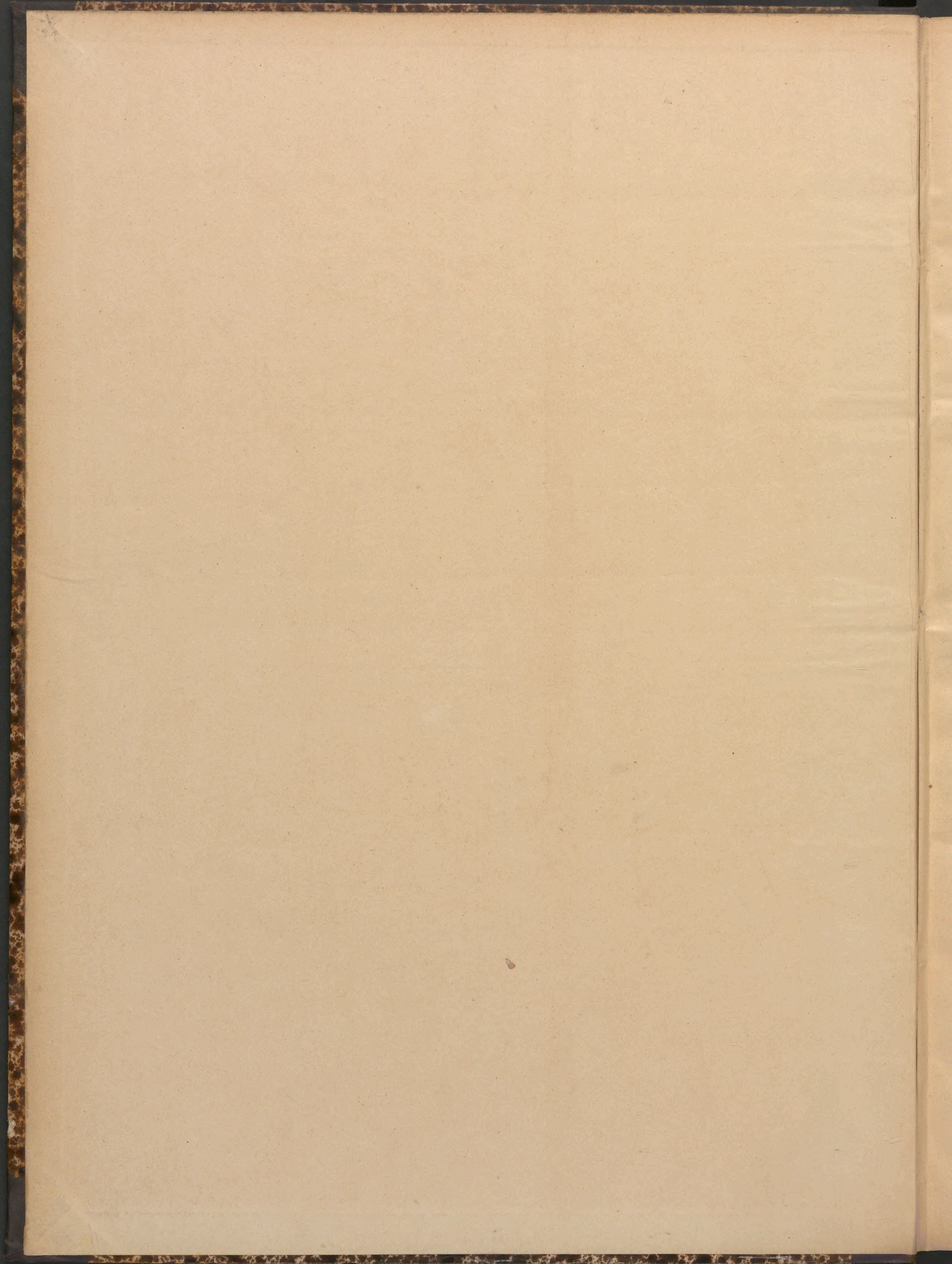
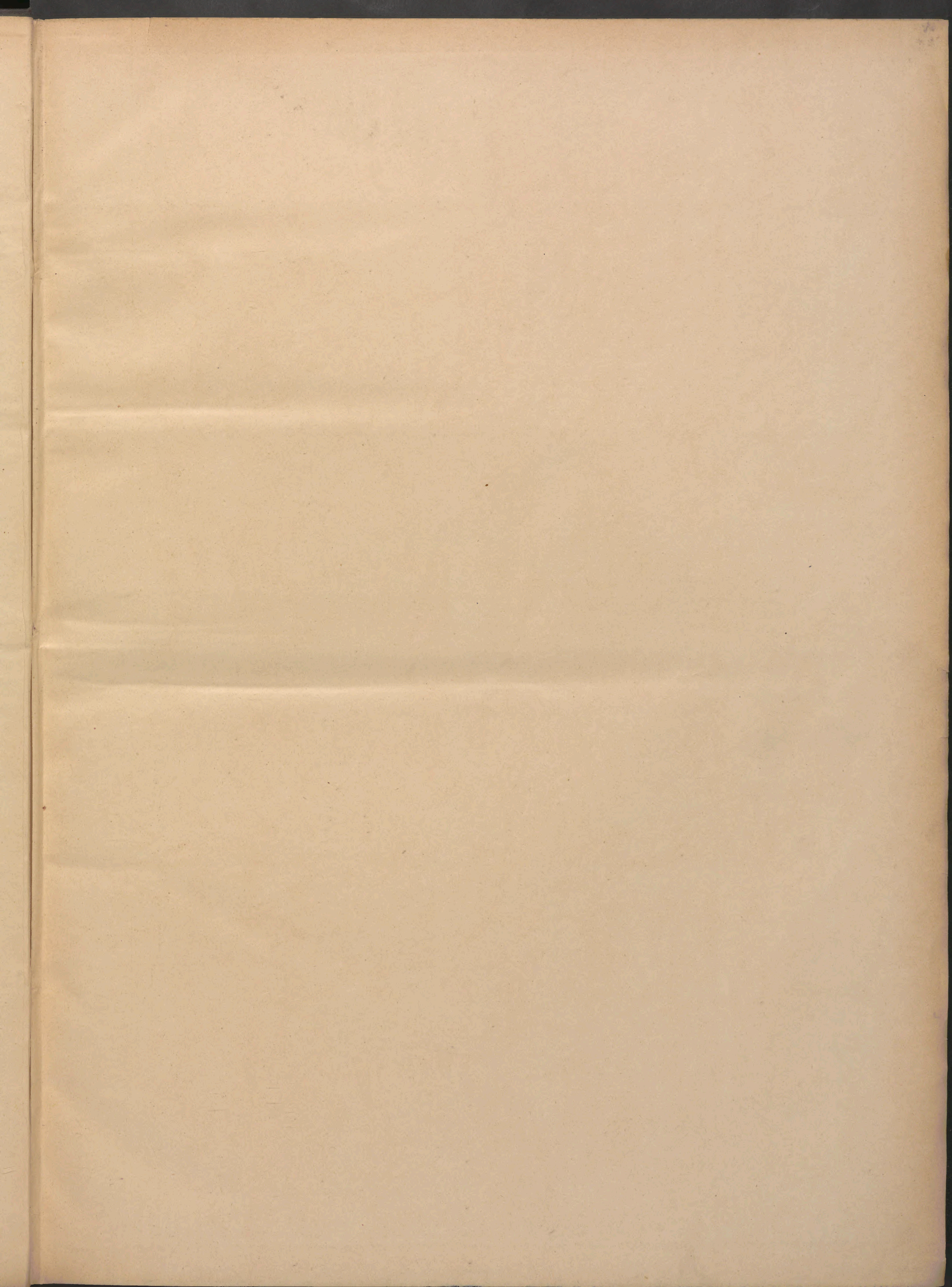
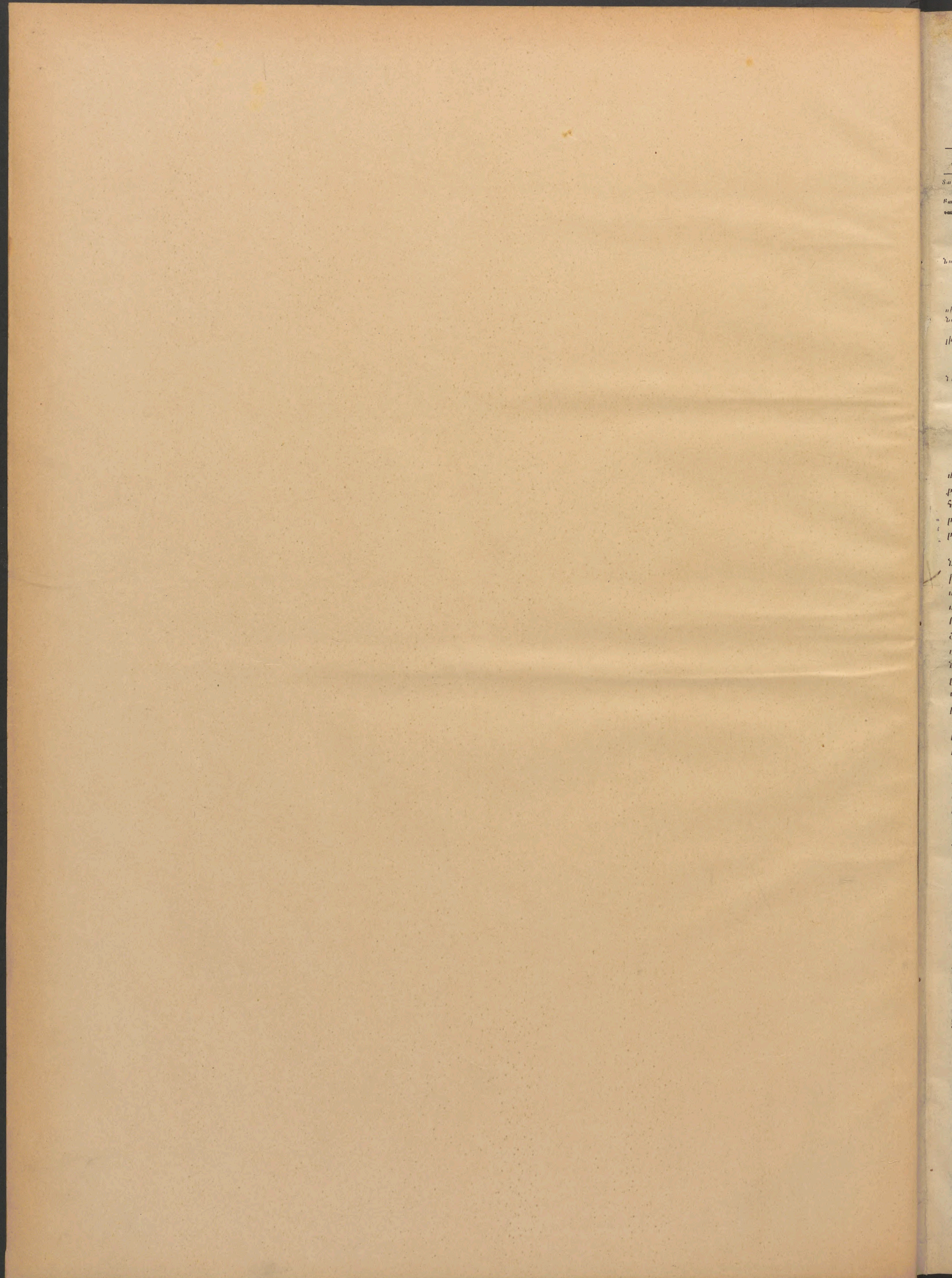

186

L. T. 2

Թէ ոնցեւոյ եւ Թէ ապագայ դարեր
չարքը եւ պատկերացնում եմ իբր
բարձրակատար լեռների՝ մի անտամա
կեր՝ արածիկ չղթայ։ Բարձրակատար եւ
անուռ, որովհետեւ այդ լեռների կատար
ներս բարձր, շատ բարձր են, ասիկ
բարձր՝ բան երկրագնդի վրայ գտնուած

Կովկասեան կամ Հիւսիսայեան ամենա-
բարձր սարերը: Այդ կատարները հաս-
նում են ամպերին և կորչում են նրանց
յետև: Դարալեռները ստորոտին կանգ-
նող մանրամարմին մարդը դուր է դը-
րուել վերև բարձրացնում, փորձում է
տեսնել անտեսանելի գագաթներ: Մարդն
աւելի ևս չի կարող տեսնել դարերի
լեռնաշղթայի ծայրերը. չկան, չեն ե-
րևում երկու ծայրերն էլ, թէ անցնալի
մէջ կորչող և թէ ապագայի մէջ թա-
ղուող ծայրը: Տեսնել այդ ծայրերը —
նշանակում է՝ տեսնել ժամանակի ըս-
կիզբը և վերջը. իսկ ով կարող է այդ.
— ոչ որ: Ժամանակն անսկիզբ ու ան-
վերջան է ընդունում շնորհիւ մեր գի-
տակցութեան թուլութեան: Անկարող
լինելով չափել ժամանակը՝ մենք, մեր
գիտակցութեամբ պարծեցող մարդիկ,
նրան անսկիզբ, անվերջան, յաւիտեա-
կան ենք հռչակել: Իմ երևակայութեան
առաջ ապագայ դառալեռները պատկե-
րանում են մերկ, դուրի որ և է բոսա-
կանութիւնից, գոյնից: Նրանց գոյն տը-
ւողը մարդկային կեանքն է: Ընդհակա-
ռակը՝ մեր անցած դարերն ինձ պատ-
կերանում են որոշ գոյնով: Ի հարկէ,
ինչպէս ամեն մարդ, նոյնպէս և ես այդ
դարերից շատ բնքն եմ՝ նկատում, նը-
կատում եմ այն դարերը, որոնք պատ-
մական են, որոնց մասին մարդկային
ընդհանուր յիշողութիւնը — պատմու-
թիւնն ու զբաղանքութիւնը — բնկորներ
են պահել: Թէ ինչ գոյն ունին անգլի-
պատմական դարերը — պարզ յայտնի չէ.
միայն տարածը կարելի է երևակայել, որ
նրանց ստորոտներում՝ նոր ծնունդ ա-
ռած մարդկութիւնն օրհասական կռիւ
է մղում, արին է թափում բնութեան
և նրան լցնող Իրեակայական ու իրա-
կան ոյժերի հետ, իւր գոյութիւնը պահ-
պանելու, իւր համար ճանապարհ բաց
անելու համար դէպի ապագան:

Պատմական շրջանի դարերը շատ քիչ
են, ընդամենը մի 30—35 հատ. իսկ
զբանցից առաջ ուրեքն դարեր են եղել
ու անցել, որոնց մասին մենք ոչինչ չը
գիտենք և գուցէ երբեք էլ չգիտենանք...
Պատմական շրջանի ամեն մի դար հան-
դէս է գալիս իւր հարստութեամբ: Այդ
հարստութիւնն ստացւում է այն ժա-
մանակից, երբ մարդկութիւնը հասնում
է նոր, յետագայ դարերին և բնակու-
թիւն է հաստատում նրանց մերկ ստո-
րոտին: Օրինակ, 18-րդ դարում 19-րդ

դարը կար ժամանակի մէջ, բայց նա
գոյն չունէր, նա մերկ էր: Մարդկու-
թիւնը, 18-րդ դարն անցնելով, նրա
փշերից իւր վրանը 19-րդի փշերը
փոխադրելուց յետոյ՝ այս վերջինս, որ
միջնորդ մի մերկ, անգոյն լեռն էր, գոյն
ու բովանդակութիւն տուեց: 19-րդ
դարի և մարդկային ցեղի շփումից այդ
դարի արտաքին երեսը ծածկուեց որոշ
հագուստով: Մենք այսօրուանից մոտե-
ցանք 20-րդ դարի ստորոտներին, մեր
վրանները՝ խփեցինք և կանգնեցինք. այդ
պատճառով և այսօրուանից սկսած
20-րդ դարն սկսում է գոյն ստանալ.
Կանցնի 100 տարի, և այս դարն ևս
կունենայ իւր հագուստը. իւր բովանդա-
կութիւնը:

Այն դարերը, անցնող դարերը, որոնք
մարդկային կեանքի համար վատ են ան-
ցել, — ինձ պատկերանում են արտասու-
քի, թշուառութեան ու խաւարի նշան
սևով ծածկուած. ընդհակառակը՝ 19-
րդ դարը, իսկ դարերը հանդէս են գալիս իմ
առաջ իբրև ծաղկափուռ, դարբուն դա-
րակներ, որոնք բուրում են անոյշ և
ախորժելի կերպով: Այդ դարակներին
նայողի սիրտը քնշւում է, հայեացքը
կազդում, հոգին դիրանում, մարմինը
թեթեւանում ու թափանցում: Դժբաղդա-
բար՝ մենք այդպիսի դարեր շատ չենք
ունենցել մարդկային կեանքում, ունենցել
ենք միայն մի դար, որն ամենից աւելի
մօտեցաւ այդ տիպի ժամանակաշրջանին:

Այդ դարը 19-րդ դարն է:

Մեր պատմական շրջանի դարակներ
ենք մէջ ամենից աւելի հոտուէտ, ու-
րուն, քնքոյշ ծաղիկներ կան 19-րդ դա-
րի փշերին: Այդ այժմ այնքան նկատելի
չէ. մենք շատ ենք պահանջում՝ իբրև
ժամանակակիցներ, բայց անշուշտ գիտողը
պարզ տեսնում է, որ մարդու սիրտն
սկսում է ամենից աւելի ցնծալ և ամե-
նից քիչ ցաւել, երբ աշխն ընկնում է
19-րդ դարի վրայ: 19-դարը, համեմա-
տած նախնիցս յայտնի դարերի հետ,
մարդկային բարեկեցութեան, ուրիմի
և բազմաթիւ ուրիմի անաշխարհութեան
տեսակէտից նայած՝ ամենից արդիւնա-
ւէտ դարն է, Այդ այդպէս է, որովհետեւ
մարդկային հոգու ամենաբարձր պա-
հանջները ոչ մի դարում այնպիսի ա-
ռատութեամբ չարտայայտուեցին և բաւա-
րարութիւն չստացան, ինչպէս երեկուայ
դարում: Բարոյական, մտաւոր և նոյն
իսկ ֆիզիքական ստող և վեհ պահանջ

ներն ամենից աւելի յագուրդ ստացան
19-րդ դարում: Քաղաքակրթութիւնն ա-
մենից աւելի արագ շարժում ստացաւ
այդ դարում:

19-րդ դարում աւելի լայնացան ու
հասունացան նախկին դարում սկսուած
մտաւոր ու բարոյական շարժումները: Բա-
րոյական շարժումներն այն աստիճանի
սկսեցին ոյժ ու անհրաժեշտութիւն ստա-
նալ, որ նրանց ազդեցութեան տակ ան-
հատի ու հասարակութեան ազատու-
թեան հարցը դարձաւ ամենամեծ կեն-
սական հարցը, որը շարունակում է և
մինչև այժմ: Այդ շարժումները պատու-
ները շարժապոկներ են ևս: Ազատու-
թիւնն ստացան բազմաթիւ ազգեր՝ —
յոյները, բուլղարները, դարձապոկներ, ի-
տալացիները, հոլանդացիք, բելգիացիք,
կրէտացիք և այլն: Հարցերը բարձրացան՝
իւրաքանչիւրի, տահապաշտի, մակե-
դոնացիների, աւստրիա-ունգարական և
այլ ազգերի ազատութեան:

Ներքին կեանքում դասակարգերի վի-
ճակը ամենից ցայտ տուեց աւելի ար-
դարացի հիմունքների վրայ յետևելու.
գործատէրերի, վաշխառուների, պաշա-
տանների կառավարութեան դէմ և այս
բոլորի պատկը կազմող՝ ժողովրդական
ընտանրակայն ազգայնիքի՝ օգտին օր ըստ
օրէ թէ՛ և տատանումներով, բայց անվրէպ
առաջացող շարժումները դարձն ապացոյց
են: Այդ շարժումներն ունենալու են նշանա-
կութիւն աւելի ապագայում, քան ներ-
կայում ունեցան: Այնուամենայնիւ ներ-
կայումս էլ քիչ տեղ չեն ընդունում նրանց
գործնական արտայայտութիւնները. բա-
նուր դասակարգն այժմ թէ՛ ֆիզիքա-
պէս, թէ՛ անտեսապէս և թէ՛ հոգեպէս
մտաւորմամբ աւելի բարձր է, քան դա-
րասկզբում. ընդ սմին՝ նա աշխատան-
քի պտուղն աւելի քիչ է իւրացում
գործատէրերի կողմից: Միւս կողմից՝
նրանք ձայն ունեն պետական-հասա-
րակական գործերում և այդ ձայնը հե-
տզհետէ աւելի մեծ ծաւալ և կշիռ է
ստանում: Ճորտութեան անշարժութիւնը
նազանք երկրներում և սկսելի ազատու-
թիւնն Ամերիկայում այդ շարժման ար-
դիւնք են: Կա՛մ՝ բացի շատ ազգերի
ազատութեան, շատերի ազատութեան
խնդիրը հրապարակի վրայ դրուելուց՝
մեր դարը մեծապէս նպաստեց ընկա-
ծ ու ժողովրդի միջամասնութիւնը կազմող
դասակարգերի բարձրանալուն: Այդ ուղ-
ղութեամբ նրա ծառայութիւնն պտուղ

ները կըբաղուն եկող ու յետագայ դա-
րերում առաւելապէս:

Քաղաքական տիրապետող սկզբունքի
էութիւնն այն է, որ պէտք է ամեն մե-
կին ազատ թողնել իւր ոյժերը դար-
գացնելու և արդիւնաւորելու համար:
Աւելին՝ երբ մէկը, մի անհատ կամ ան-
հատների մի ամբողջ խումբ գտնուում է
կարելի մէջ, պէտք է նրան օգնել: Այս
հիմամբ՝ հասկանալի են այն շարժում-
ները, որ ոյժ ստացան անցած դարում
այդ ուղղութեամբ: Այդ նոր լուսաւոր
սկզբունքների կրողը գիտաւորապէս ժո-
ղովրդից ծնուած ու անուած ինտելի-
գենցիան էր: Պարզ է, որ նա պէտք է
հանդիպէր արգելքների հին, պահպա-
նողական ոյժերի, աւանդութեամբ սըը-
բազորուած, բայց սխալ սկզբունքնե-
րի կողմից: Այնուամենայնիւ, չնայած
արգելքների շատութեան, չնայած ար-
դարութեան անուսումնաւոր լեզու չե-
ղումների ու անարդարութիւնների —
մեր դարի բարոյական առաջադիմող
ուղղութիւնը լաւ է. նա բաւականին
քարոզիկուեց և խոստանում է աւելի ևս
քարոզիկուել թէ՛ անհատական և թէ՛
հասարակական կեանքի պայմանները.
նա ձգտում է իրականացնել արդարու-
թեան և քրիստոնէական մարդասիրու-
թեան բարձր սկզբունքները: Բարոյա-
կան այդ շարժումն առաջացնող պատ-
ճառները շատ են և այն թէ՛ տեսնա-
կան, թէ՛ հասարակական և թէ՛ դուր
բարոյական բնաւորութեամբ:

Բացի բարոյական բարեփոխութիւննե-
րից՝ 19-րդ դարն առանձնանում է իւր
մտաւոր շարժումներով ևս. մարդկային
միտքը ոչ մի դարում այնքան շխորագա-
ւալ է արդիւնում չեղաւ, ինչպէս այս դա-
րում: Գիտութիւնը դարձաւ անհատի
գիտութիւններ առաջ և կան: Մարդկային
միտքն ուղղուեց օրգանական և անօր-
գանական աշխարհներին, ուրեմն բովան-
դակ ընդթեան կեանքը բացատրելու
կողմը: Այդ ձգտման արդասիրէն հղա-
բնագիտութեան, փիլիսոփայութեան,
հոգեբանութեան, մարդաբանութեան,
ինչպէս և հասարակագիտութեան և գե-
ղարուեստի տեսութեան դարձաւ:

Ամեն մի գիտութիւն առանձին-առանձին
շատ զարգացաւ: Մարդկային միտքը
հասաւ զարգացման այն աստիճանին, որ
զգաց, բաւականին ճշիւ որոնեց իւր կա-
րողութեան սահմանները: Այս դարում
բազմաթիւ փիլիսոփայական ուղղութիւն:

ներ բարձրացան ու ընկան, հետաքրքա-
կան է երկու երեւոյթն էլ. մարդու միտ-
քը գտնուածի պէս մի բան է որոնում,
մինչև ձեռք է տալիս, տեսնում է այդ
չէ իւր որոնածը և վազում է մի ուրի-
շին, դրանից մի երբորդին և այլն: Մտա-
ւոր զարգացման տեսակէտից մեր դարը
կարող է կոչուել ընդադադական դար.
ընդադադական, որովհետեւ հեղինակու-
թիւններով շառաւղիորդուեց և ձգտեց
ամեն ինչի խորը թափանցել: Ոչ մի
դար մերի պէս սկսեց արդէն չէր մտաւոր
եղբայրականութիւնների նկատմամբ. 18-րդ
դարն անպայման հաւատում էր բանա-
կանութեանը, — մերում դա չկար. վե-
րածնութեան շրջանում հաւատում էին
յուրանական փիլիսոփայութեանը, իրենք՝
յուրանական փիլիսոփայները հիմք էին դրո-
նում անընդունելի բարոյական տեսակէտնե-
րի մէջ: Մեր դարում քանդուեցին բո-
լոր հեղինակութիւնները. նայն իսկ գե-
տակցութեան սկսեցին ընդադադունել
վերաբերուել, անգամ տրամաբանութեան
վաւերականութեանը կասկածով նայել:
Դարվերջերը, դարկան փիլիսոփայու-
թեան, գեղարուեստի թէ՛ օրհանգի
զարգացումը մեր դարի արդիւնքն է.
Ընդ սմին՝ բոլոր գիտութիւնները տես-
նեցին և են ցայտ տալիս միանալու, դէ-
պի մի կէտ ուղղուելու. այդ իսկ պատ-
ճառով նայն իսկ մեթոդների մէջ միու-
թեան ձգտումն է նկատուում:

Բացի մտքի տեսական զարգացումից՝ շատ
առաջ գնաց և նրա գործադրական մասը.
հաղորդակցութեան դիւրութիւնները —
երկաթուղին, հեռագիրը, հեռախօսը,
օդաւոր գործիքները և այլն ապացոյց
են դրան: Զատ առաջացան նաև բժշկա-
կանութիւնը և գիւղատնտեսութեան ու
արդիւնաբերութեան միւս ճիւղերը:
Տնտեսական զարգացմամբ պէտք է բացա-
րել և խոշոր արդիւնաբերութեան
բարձր աստիճանի զարգացումը: Գեղա-
րուեստներն ևս յետ շմայլին մարդկային
հոգու միւս կողմերից: Դրան ապացոյց
ենք արվեստը, երաժշտական ու բանաս-
տեղծական գունազան ուղղութիւններին
առաջ գալը տաղանդաւոր ու հանճարեղ
ներկայացուցիչների հասկան խմբով:

Մեր դարի առանձնապատկերութիւններից
մէկն էլ այն է, որ շնորհիւ զբաղանու-
թեան, մամուլի ու տեխնիկական յարմա-
րութիւնների զարգացման՝ աղբերը ի-
մանցից բաժանող պատնէշն սկսեց քան-
դուել և մինչև այժմ քանդուում է. դա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԼԱՍԻԿԻ ՆՈՒՆԻՐ

— Դը՛նդ... դը՛նդ... դը՛նդ... մի՛ ը...
տաւանմէկ...
Քաղաքային տան ժամացոյցը տաւանը
մէկ գարկաւ:
Յաճիկ սենեակին մէջ մինակ էր ա-
նիկա ու կըսպասէր:
Սենեակին անդադը ու աղբատիկ կա-
հաւորումն արդէն պերճախօսընէ կը-
բացատրէր այդ ընտանիքին համեստ մի-
ջոցներու տէր ըլլալը:
Դուրսը փողոցներուն մէջ հիմա սկսած
էր այդ գիշերուան յատուկ կեանքի ե-
ռումը: Հետուին երգերու հատուածներ
ու թմբուկներու խոր աղմուկ մը հովնէ
վարուած կուգային իւր ականջին կը
հասնէին: Եւ անիկա կըսպասէր ցածիկ
սենեակին մէջ՝ տարօրինակ և արհա-
ւալից պատկերներ վնջելով իւր երեւա-
կայութեան մէջ:

— * * *

Եօթն ամիս հազիւ կար, որ պատկուած
էին անոնք խաղաղ ու սիրող ընտանիք
մը կազմելով: Ամուսինը՝ Յակոբ երկա-
թուղի վարչութեան գործարանին մէջ
համեստ բանուոր մըն էր՝ ստանալան հա-
զիւ հրեք ոսկի ստացող: Անոնք երկուքն
այլ ամուսնացած էին հակառակ իրենց
ծնողաց խորհուրդներուն, որոնք միշտ
կըրկէին մին նախապաշարուած գիտակ-

ցութենէն, որ երկասարգ մը չպիտի
ամուսնանայ գեւ, մինչև որ աւուտպն
վեց ոսկի ամաթաթալ շտանայ: Հապա
լինչ, ծնողները կուգէին որ սիրոյ անոյշ,
տաքուկ, բայց միշտ հալեցնող, այրող
ճնշումն տակ հասնէին այդ երկու
էակներն ալ վառուող մօմի մը պէս: Ու
այդ աղբատիկ՝ բայց երջանիկ զոյգը կը
զգար, որ նիւթական պակասն անկեղծ
սիրոյ գեղունիքով կըլցուէր միշտ:

— * * *

Դուրսը զարնուեցող վերջապէս, և ե-
րեքտասարկ կինը ոտը ելաւ երթալ զայն
բանալու համար:
Յակոբն էր: Ներս մտաւ, բարեկց կինն
առանց անոր հերեք նայելու, ցնխոտ
կոշիկները հանցնող դրան առջև և ներս սի-
նեակ մտաւ: Բայց տարօրինակ բան անիկա
սովորական Յակոբը չէր այս իրիկուն.
կարելի եղածին չափ քիչ կըսուէր, կը
վախնար կարծես իւր կնոջ երեսը շեշ-
տակի նայելու, որպէս թէ յանցաւոր մը
եղած կամ կուտած ըլլար կնոջը հետ:
Մարդկային զգաց այդ բանը, բայց ձայն
չհանց, կարծելով թէ դուրսը, գործի
կեանքին մէջ անբարարութիւն մը
զգացած կամ մէկու մը վրայ բարկացած
է ամուսինը:
Չուտով պատշաճատեցաւ համեստ սե-
ղանը և հոտան գիշերուան ճաշն ընելու:
Հիմա երկուքն ալ լուռ էին, բոլորովին
անխօս: Եւ դուրսի ուրախ աղմուկը հո-
վէն բնիկութիւնով հրգեւոր կտորէր կը-
հասցունէր անոնց ակնային:

— Հինը գնաց, նորն եկաւ:
Բերելով ձեռք բարեք անբաւ:

Չորհաւոր ձեռք նոր արքի
Չոր փափազը թող կատարուի...
* * *
— Աստուծոյ սիրոյն, Յակոբ, բա՛ն.
ինչու այս գիշեր տարօրինակ կերպով
կըրքես ես ու չես խօսիլ: Նեղացեր ես
ինձի դէմ արդեօք, — լուրջութեամբ խոյն
վերջապէս Մարգարիտէ, տեսնելով որ
ամուսնոյն դէմքի մոայրումն երթալով
կըշիւտուի:
— Ինչ տարօրինակ խօսքեր կընես,
ճանըմ ինչու նեղացած պիտի բլլամ
քեզի դէմ:
— Ինչ գիտեմ. հապա ինչու ես լը-
ռեր: Դուռնէն ներս մանելէդ ի վեր ու-
շաղթութիւն ըրի, որ բնաւ չխօսեցար:
— Ե՛հ, դուռն ալ, Մարգարիտ, ինչքն կը
մտածես: Զգէ՛ Աստուծոյ կըսիրես:
— Ինչ... Ի՞նչ այս գիշեր անպատ-
ճաւ բան մը ունիս սրտիդ մէջ: Հիտակն
ընէ, ինչ է անբարութեանդ պատճառը:
— Աս իրիկուն սատիկ յոգնած եմ,
առոր համար է, որ չեմ խօսիլ կըս:
Ուրիշ պատճառ չկայ:
Մարգարիտէն զարձալ լռեց, բայց
զգաց, որ ամուսինը պահեց իւր տխրու-
թեան շարժապոկը:
Սեղանէն ինկնէ և վերջը, Յակոբ,
սովորականին պէս, քաշուեցաւ սենեակին
անկիւնը և գնաց նստիլ բազմոցին վրայ:
Լաւալին արձակած հիւստ ու աղօտ լոյ-
սին տակ ուղեց այդ օրուան լռագիրը
կարգաւ, բայց տեսաւ որ կտրուալու տը-
մաբութիւն չունէր և մէկ կողմ նետեց
թիւթը:
Մարգարիտէն սեղանը հաւաքեւ էր աղ-

գէն և եկեւ ամուսնոյն քովը նստելու:
Այ հիմա, երբ գործ չունէր ինքը կա-
տարելու, սկսաւ ընտղ ու խոր նայուած-
քով դիտել իւր ամուսնոյն դէմքը, աշխա
տելով գանել անոր տխրութեան պատ-
ճառը:
— Յակոբ, դուռն ի՞նչ ուր այս գիշեր
բան մը ունիս, անհանգիստ ես. ըսէ՛,
ինչ է անհանգիստութեանդ պատճառը:
24-րդն որ մարդ շատ անգամ սխալ
եղած ատեն իւր սիրտն ուրիշի մը բա
նալով կըհանգստանայ: Տխրութեանդ
շարժապոկը մի՞թէ այն տեսակ զգացնիք
մըն է, որ նոյն իսկ ինձի, քու կնոջդ
չես կընար հաղորդել: — Նորէն խոյն
լուր թիւր Մարգարիտէ՛ խաղաղադատան-
քով իւր ամուսնոյն գրկիւր շոյնու՛:
Յակոբի սիրտը ելաւ, բո՛ղբեցաւ ու
կնոջ ձեռքը կամաց մը հեռացուց իւր
գլխէն:
— Թո՛ղ գիտ, Մարգարիտ, թո՛ղ գիտ. ես
անաթման եմ քու այդ գեղունիքիդ, —
բաւ վերջապէս՝ զգալով որ իւր անձնա-
սիրութիւնն իւր առաջ փառայի մըն էր
եղած այլ ես:
— Ինչու. դուռն ինչ ըրած ունիս ինձի:
Եւ փորձելով լուր կնոջ մը վերջը, կարծես
թէ գիտ մը ըրած ըլլար, յանկարծ գոչեց.
— Հո՛ւ հիմա հասկցայ, թէ ինչու ես
այդքան տխուր: Աշխուստ մէջը նայէ՛,
Յակոբ... Ե՛հ, ոչինչ, չէ՛ մի որ մենք եր-
կուր ալ արդէն յօժարակամ յանձն էինք
առած կեանքի բոլոր գրկանքները՝ գի-
րար ունենալու համար...
— Հո՛ւ, դուռն այդպէս ըսէ՛, — պուրկեց

վերջապէս Յակոբ. — դուռն այդպէս ըսէ՛.
բայց ես իմ պարտքս կը ճանչնամ: Քա-
նի փառայի էրկիմարդ եմ ես. հէ՛. քանի
փառա կարծես ես, երբ ասանկ օր մը,
տարուան մէջ գոնէ մէկ օր մըն ալ չեմ
կընար կոր շնորհաւորել քեզ պոռիկ, չինչ,
փորձաբէք բան մը նուիրելով: Ես ինչ
տեսակ էրկիմարդ եմ, հէ՛...
Մարգարիտէ խաղաղադատանքով ամուս-
նոյն վրին պլլուեցաւ ու շնջաց:
— Յակոբ, սիրելի, անգին Յակոբ,
հարուստները ոսկի, աղամանդ կընուի-
րեն իրարու այս գիշեր: Մենք համեստ
մարդիկ ենք, արաւա մարդիկ ենք. մենք
չունինք այդ թաւկարծէք իրեն իրարու
նուիրելու: Բայց սակայն իրենք աւելի
անկեղծ ու աւելի նուիրական ընձ անեղով
կըկաղնեցեք զիրար... Համարե՛ք գիտ. հա-
մարդէն աւելի շեք ու աւելի անդին բան
պէտք չէ որ գտնենք մենք իրարու նուի-
րելու: Ոսկին, աղամանդ փայլ ունին,
բայց ցուրտ են, պաղ. զգացում չունին:
Իսկ համարյոյնքը ջերմ են, այրող,
սիրող...
Դուրսը հովը կըքշէր, սիմիթ շին իւր
թաւը ու տաք փոկերները ծախել կը-
նայէր հաղար ու մէկ գոգնատենք շալկու-
լով անոնց և թմբուկներու շնչով խոյն
աղմուկին կընկերաւոր երգ մը՝ սիրոյ
եղբը...
Ու անոնք համարեցին զիրար:
Հիմա Յակոբ աւելի պի՛ղ կըփառէր
իւր կնոջ, զգալով որ սիրոյ ալիքները կը
մօտեցնէին իւր տխրութիւնը:
Հ. Վ.

նազան ազգերի պատկանող մարդիկ սկը սեղան միմեանց մտանալ, միմեանց հետ ծանօթանալ, յարաբերութիւն ունենալ: Այս ամենի արդիւնքն այն եղաւ, որ մի մեանց վրայ սկսեցին անհամեմատ աւելի մարդավարի հայեացքով նայել, քան առաջ:

Մեր դարում բնութիւնն ևս սկսեց հաղահետ կորցնել իւր ազդեցութեան մի մեծ մասը. նրան փոխարինեց զարգացած մարդկային կեանքը: Մինչդեռ առաջ ահապին ազդեցութիւն ունէին ֆիզիկական պայմանները մարդկային բնութեան զարգացման վրայ, այժմ զարգացած ազգերի մէջ շատ փոքր է այդ ազդեցութիւնը: Օրինակ՝ առաջ Ղզէյցաբայի լեռնոտ երկրները, շնորհիւ վտանգներին, հերոսներ էր մեծացնում. այժմ որովհետև երկիրը չկայ, այդ պատճառով և լեռները շղէյցարացու քաղութիւնը չեն կարող զարգացնել, — քաջ լինելու պահանջ չկայ: Կամ առաջ լեռնոտ երկիրը պատճառ էր դառնում ազգային միութեան խանգարման, այժմ այդ արգելքն անշափ թուլանում է շնորհիւ մասնիկ, գրգռանութեան, ճանապարհների կառուարութեան և այլն:

Կարճ՝ 19-րդ դարն ոյժ տուեց թէ բարոյական, թէ մտաւոր և թէ հասարակական կենսական զբաղման զարգացմանը և այդ այն չափով, որ նա կարող է բոլոր անցած և յայտնի դարերի մէջ առաջին տեղը բռնել: Եթէ պէտք է անուն տալ նրան, մենք կրտսեր նրան նոր-կենսակի դար անունը, որովհետև և չենք անհաւատ, թէ հասարակութեան, թէ գիտութիւնների և թէ գեղարուեստների համար այս դարով սկսուեց մի նոր շրջան, նոր կեանք, որ կտալու է յետագայ շարժման համար 20-րդ դարին:

Պ. Արեւելան

Մոսկուա

«Նոր Գար»-ի առաջիկայ համարը լոյս կրտսերի նոր տարու տօներէից յետոյ, առաջիկայ հիւնդարթի, յունւարի 4-ին:

Խնդրում ենք մեր սովորական այն բաժանորդներէից, որոնք դեռ բաժանորդ չեն գտել, շտապէն փոխանորդել բաժանորդագրութիւնը, որպէս զի կարող դառնանք «Նոր-Գար»-ի սոյն № 1-ից լինելու ուղարկել թերթին իրենց հասցէին:

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Վեհափառ Կաթողիկոսի գլխաւորելու իր խմբագրութիւնն շնորհալայութեամբ ստացաւ Ս. Էմիլիանի 1901 թ. մի օրինակ փառակազմ օրացոյց իբրեւ նոր տարուայ շնորհալայութիւն նորին Սրբազնութեան կողմէից:

— Իովկասի գլխաւորական շրջանի խորհուրդը որոշել է օտարադաւան, այն է՝ կաթողիկոս, լուսեթական, հայադաւան, մասնաւորապէս և հրէայ ղոգնադարական ներքին սոյն 1901 տարում վճարել իրենց ամեն մի օրինակատարութեան համար թիֆլիսի գլխաւորական հիւանդանոցում 1 ր. 50 կ., իսկ միւս բոլոր գլխաւորական բուժարաններում 75 կ.:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մէջ դեկտեմբերի 29-ին քննուեց էր Արզումանեանց առեւտրական տան յայտատարութիւնը, որով վերջինս արտօնում էին հայերի հետ միասին նախատեսելիքն ու տաճիկներն իմացող կարախիմներ և հրէաները: Այստեղից տալով ձիւանին գնաց նախկին, Սեւաստոպոլ, Սիմֆերոպոլ և այլն: — Մեր ժողովրդական երգիչ աշըղ Ջիւանին եկաւ այստեղ իւր խմբով և, մնալով մեզ մօտ մի շաբաթ, մեծ ուրախութիւն պատճառեց հասարակ դասի ժողովուրդին: Նրա երգած երգերն ու հերթաթերերը մեծ հետաքրքրութեամբ լսում էին հայերի հետ միասին նախատեսելիքն ու տաճիկներն իմացող կարախիմներ և հրէաները: Այստեղից տալով ձիւանին գնաց նախկին, Սեւաստոպոլ, Սիմֆերոպոլ և այլն: — Մեր ժողովրդական երգիչ աշըղ Ջիւանին եկաւ այստեղ իւր խմբով և, մնալով մեզ մօտ մի շաբաթ, մեծ ուրախութիւն պատճառեց հասարակ դասի ժողովուրդին: Նրա երգած երգերն ու հերթաթերերը մեծ հետաքրքրութեամբ լսում էին հայերի հետ միասին նախատեսելիքն ու տաճիկներն իմացող կարախիմներ և հրէաները: Այստեղից տալով ձիւանին գնաց նախկին, Սեւաստոպոլ, Սիմֆերոպոլ և այլն:

սկսում է ծիցիանովի լեռը (պարոմի փողոցի բերանից):

— Սոյն նոր տարուանից ընդհանուր գործածութիւն են ստանում նոր ձեր 7 և 14 կոպեկանոց պոստային մարկեր:

— Գանձակից «Կալիպո»-ին հետագրում են, որ դեկտ. 30-ին, ծանր հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանուել է Գանձակի փոխ. նահանգապետ Գոյստաւ Խրիստափորովիչ Եակոբսոն: Թաղումը տեղի կունենայ Գանձակում:

— «Նով. Օր.»-ի ասելով, Գանձակի նահանգի մի քանի տեղերում երևան են եկել գաշապային մկներ:

— Խաղաղութիւնն ստացաւ 1) Սմաթա Ջահաղիդեանի «Յիշողութիւններ Վարդանանց տօնի առիթով», Մոսկուա, 1900 թ., էջ 64 գիրք 75 կ., 2) Մ. Զաքարյանի՝ Армянский календарь на 1901 г., Թիֆլիս:

ՄԵԶ ԴՐՈՒՄ ԵՆ

ՂԵՄԵՆԻՍԻՅ. — Սյուր, դեկտ. 28-ին, առաւօտեան վիճակային կոնսիստորիայի ամբողջ կազմը Թիֆլիս ճանապարհեց մեր առաջնորդ արքայան ծառայ արքեպիսկոպոսին, որ ծանր հիւանդ է: Նորին սրբազնութեան անվտանգ Թիֆլիս հասցնելու և հիւանդութեան մանրամասն հանգամանքները բժշկական խորհրդին յայտնելու համար նշանակուած է առանձին բժիշկ, որն և ուղեկցեց արքայան առաջնորդին: Թիֆլիսում սրբազան առաջնորդին խնամելու և միշտ մօտը գտնուելու համար ուղևորուեցաւ նաև կոնսիստորիայի նախանգամ եփրմ վարդապետ Սուքիասեան: Ինչպէս լսեցինք, նորին սրբազնութիւնը տանջւում է աղիքային սուղութիւն:

— Նդանակները կատարեալ ձմաւային են: Երկու օր շարունակ ձիւն եկաւ երկար տարիներ շտեմնում քանակութեամբ: Դեկտ. 27-ին ձիւնը կէս արշինից աւելի էր և մինչև կէս օր քաղաքում դադարած էր երթևեկութիւնը:

— Քաղաքում սաստիկ տարածուած է ինֆլուէնցա հիւանդութիւնը և մանուկների սաստիկ հազ:

ԹԵՂՈՒՍԻՍԵՅ. — Գեղեցիկ. սկզբ երբևէ Ս. Խաչ Վանքն եկաւ բարձր. նահապետ վարդ. նահապետեան իբրեւ վանահայր-հանգուցեալ Խորէն եպ. Ստեփանէի անդ: Կոնսիստորիայի կարգադրութեան համաձայն, հանգուցեալ սրբազանի գոյրը պիտի ուղարկուի Քիշնև և այնտեղից ս. Էջմիածին:

— Մեր ժողովրդական երգիչ աշըղ Ջիւանին եկաւ այստեղ իւր խմբով և, մնալով մեզ մօտ մի շաբաթ, մեծ ուրախութիւն պատճառեց հասարակ դասի ժողովուրդին: Նրա երգած երգերն ու հերթաթերերը մեծ հետաքրքրութեամբ լսում էին հայերի հետ միասին նախատեսելիքն ու տաճիկներն իմացող կարախիմներ և հրէաները: Այստեղից տալով ձիւանին գնաց նախկին, Սեւաստոպոլ, Սիմֆերոպոլ և այլն:

ՄԵՆԻՍԻՍԻՅ. — 2-րդ ամսից աւելի է, որ մեր ծխաւէր արժ. Սրապիոն քահ. Սամուէլեանը գնաց Երուսաղէմ և չվերադարձաւ: Նորերս նա սրբ. առաջնորդին և երէցփոխին գրել է, որ այլ ևս վերադառնալու միտք չունի, որով հետև ստանձնել է Երկրպագի Կահրէր քաղաքի ազգ. վարժարանի տեսչութեան պաշտօնը: Այսպիսով ծննդեան մեծ տօնները մօտենում են, բայց այստեղ հայ քահանայ չկայ: Մասնաւոր կերպով դիմուեց Սիմֆերոպոլի արժ. Դ. քահ. Յով. Աբեղեանին, բայց տէր հայրը մերժեց ընտանեկան արգելադրութիւն հանգստանալիքի պատճառով:

ՄԵՄԲԵՐՈՒՄ. — Լուրեր են շրջում, որ մեր թեմի առաջնորդ գեր. Ներսէս արքայանը դուրս է եկել իւր թեմը շրջալու և առաջնիկայ տօներին կրկին Սիմֆերոպոլում:

— Այս օրերս ծխական ժողովում նոր երէցփոխ ընտրուեց պ. Քուշնարեան:

Որոշուեց շնորհակալութեան մի ուղերձ մատուցանել նախկին երէցփոխ պ. Ջեղբերին: Նոր երէցփոխի առաջարկութեամբ, ժողովը որոշեց հոգեօրականներ ընտրելու և վաճառ հատուցանել մինչև 1901 թ. յունւարի 1-ը և այնուհետև դադարեցնել, որովհետև մտադրութիւն կայ, Բաթումի օրինակին հետևելով, ուսման սահմանել հոգեօրականներ համար: Մեր կարծիքով, նախ պէտք էր համարել աղբիւր գտնել, քահանաների վիճակն ապահովել և ապա թէ եկեղեցուց տրուող ընտրականներին վարձն ընդհատել:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՆԻՅ. — Մեր թեմական դպրանոցի շքաւոր աշակերտայ օգտին արուած կոնցրետը շատ շնչին արդիւնք տուաւ, կարծես թէ ընդամենը 40 կամ 50 բուրլի: Եթէ մէկ կողմէ անաշուղթեան պատճառ պէտք է համարել հաւարակութեան անտարբերութիւնը, միւս կողմէ անշուշտ կոնցրետին վնասեցին նախկին և յաջորդ օրերու ներկայացումները:

— Սաստիկ ցրտերն սկսան, բայց մեր քաղաքային վարչութիւնը դեռ քուշնէն նոր կրգարթնի աղբաւաններ ցրտին կը ստաշին, անօթի կը մեռնին — բայց որովհետև Գուշար քաղաքին մօտ կը կրգարթնէ: Միևնոյն կերպով ոչ բարեբաղնական ընկերութիւնը և ոչ եկեղեցական հոգաբարձութիւնը տեղեկէն շարժած չեն:

ՔՈՒՄԻՍԵՅ. — Գեղեցիկ. 25-ին առաջին անգամ մեզում սկսեց ձիւն գալ ձիւնով ծածկուած փողոցներում անցուղարձ անելը դժուարացել է: Կառքերի փոխարէն սանապներ են բանում: Այս երկրորդ ձիւնն է, որ Բազումը այդպիսի մ. ծ. քանակութեամբ ձիւն է տեղում: 2-րդ դեռ շարունակում է:

ԳՆԱԿԱԿԱՆ

2-ԻՆՍՏԱՆ

«Daily Graphic»-ի Գիկինի թղթակիցը շնորհակալ աղբիւրներէ ձիւն տեղեկութիւններ է հաւաքել, թէ ինչ հայեացք ունի շնորհակալ կառավարութիւնը պետութիւնների պահանջների մասին: Այդ տեղեկութիւնները երկում է, որ շնորհակալ լիազօրները յիշախ մտադիր չեն առաջարկութիւններ անելու պետութիւններին ոչ մի պահանջի գէժ, բայց ուղում են ճիշտ բացատրութիւններ ստանալ այդ պահանջների վերաբերմամբ: Այսպէս, երբ սպտոնք բանակցութիւններն օտարերկրայ ներկայացուցիչների հետ, շնորհակալ լիազօրները կրտսերեն նրանց, թէ պետութիւնների արգելք չեն բուս կանանալ, որ բերդերը փոխանակ քանդուելու: Ղիւնաթափ անուեն միայն. ընդամենն շնորհակալները կրպարտաւորեն այդ բերդերը չզինելու այնքան ժամանակ, որքան որ կրկանման պետութիւնները: Այնուհետև շնորհակալ լիազօրները կամենում են իմանալ, թէ իսկպէս որ կէտերն են ուղում պետութիւնները գրաւել զինուորական ոյժով, ինչպէս պահանջարկները պիտի նշանակուի: Գիկինի գեղարուեստների համար և աւելի լաւ չի լինի արդեօք, որ ամբողջ պահանջարկները պահուի որպէս մի տեղում, փոխանակ նրան տարածելու արդը քաղաքում: Վերջապէս, շնորհակալ լիազօրները և թատրոնի լիազօրները համաձայնել են ընդունել պետութիւնների պահանջները, դադարեցնելու երկրի խորքն արշաւադրերն ուղարկել և թոյլ տալու, որ քաղաքացիական հասարակութիւնները վերադառնան իրենց գործունէութիւնը: «Daily Graphic»-ի թղթակցի ասելով, այս կէտերի վերաբերմամբ բացատրութիւններ պահանջելը հիմնուած է ճանաչուած:

«Lok. Anz.»-ի Գիկինի թղթակիցը Գիկինից հաղորդում է, որ դեկտ. 18-ին Գիկինում գահաւան պատժել է երկիրում լինող գահաւանական դեպքում բարոն Կոտեիլեի սպանողը — Էմիլիո Մահուան պատժել տրուած է նոյն այն տեղում, որտեղ կատարուած էր սպանութիւնը: Ներկայ էին Լեւոն և Տրոսա գեներալները, նմանապէս և բազմաթիւ սպանելու: Դատարանում զատի տեղը բերին շնորհակալ բանտային սոյով, շղթայապահ: Այստեղ նրա ոտներինք քակեցին շղթան, իսկ ձեռքերը թողին առաջնայ պէս շղթայապահ: Նրան տալիպեցին մի քիչ յետ գնալ և, բոտ չլինալան սովորութեան, չորեք: Էմիլիոն ոչ մի վախ ցոյց չտուեց, յաճախ նայում էր շուրջը:

և մի քանի անգամ ծաղրական ժպտաց: Յանկարձ նա մի քանի խօսք արտասանեց, դառնալով հասարակութեանը, որը կանգնած էր նրանից ընդամենը երեք քայլ հեռու: «Ենչ ասաց» — հարցնեց մի սպայ իւր հարևանին, որը ծանօթ էր շնորհակալին: «Նա ասաց, որ ինքը կաշառուած է» — պատասխանեց հարևանը: Մի քանի րոպէ յետոյ մարդասպան արհեստական կերպով բարձր ծիծաղեց և ապա նորից լսեց: Յանկարձ նա նորից արտասանեց մի քանի խօսք, որոնք թաղմաններն, հետեւալ կերպով. «Ենչպէս, ինչպէս հանգիստ է խօսում սիրտս: Ուրիշ ժամը 3-ին եկալ, դեռ իրաւ չես, մահուան դատաւճիւր կարգացուեց շնորհակալ լիազօր. մահապարտը յանձնուեց շնորհակալ լիազօրներին, և դահիճն իսկոյն թրի մի հարուածով կտրեց նրա գլուխը: Գլուխը ձգեցին մօտը դրուած արկիղի, իսկ մարմինը դրին դաղաղի մէջ և տարան:

ԱՆԳԻԼ

Օրուայ անցը լորդ Ռոբերտսի վերադարձն է, և անգլիական լրագրները լինն են այն հանդիսատիւ ընդունելու: Թեան նկարագրութիւններով, որ ցոյց է տրուել զիլաւոր հրամանատարին, երբ նա ինչ է «Canada» չղգնաւից Կաուսի մօտ Ուայո կղզում: Գառ. սից լորդ Ռոբերտսը մեկնել է Օսթրէ, որ թագաւոր ընդունել է Դրան և շնորհիւ գրաֆի տրադուս ու անգլիական Վիրապակի ամենաբարձր աստիճանը: Լրագրները պատերազմի վայրից վերադարձած ֆելդմարշալին ներքում են գովաբանական յօդուածներ: «Times»-ը գրում է, որ հարաւային Աֆրիկայում Անգլիային մատուցած ծառայութիւններից յետոյ, լորդ Ռոբերտսն այժմ եռանգուն մասնակցութիւն պիտի ունենայ դրոյր վերակազմելու գործում:

ՀԱՐԱՆՑԻՆ ԱՓՐԻԿԱ

Գործը հասել է այն բանին, որ բոլորներն երեսցել են Լէդի Սմիթի մօտ, որը նրանք երկուր ժամանակ պաշարած էին պատերազմի սկզբում: Այս մասին հաղորդում է «Standard»-ը և աւելացնում է, որ անգլիական խուզարկներն ստիպուած էին շուտափոյթ նահանջ տալ թշնամու առաջ:

«Morning Post»-ի ասելով, անգլիացիները Յոլանդիայից դուրս գալու օրը կային են մի քանի օտարերկրային ներք, որոնք չէզոք մնալու երդում տալով հանգերձ ժամանակը էին անգլիական յաճախարար դրոյր վրայ բռնել: Ներք գործած յաճախումներն, Այդպիսի օտարերկրացիների մէջ եղել են նաև մի քանի գերմանացիներ:

— Բոլորներն դէմ կուտելու համար կամաւորներ են հաւաքում ոչ թէ միայն Անգլիայում, այլ և Անգլիայից դուրս: Բուլգարիայից «Berl. Tag.»-ին հաղորդում են, որ անգլիական գործակալները վարձակներ են հաւաքում նաև փրին Ունգարիայում, մասնաւոր Ջիպա կոմիտտում: Իրաքանչիւր կամաւորի խոստացում է 600 գուլդէն:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դ Ե Ս Ի Յ-Դ Ե Ն Ի Յ

ԹԱԳԱՐԱՆԵՐԸ ԹԱՏՐՈՆՈՐ

Յայտնի անտիպրները Զիւրմանը, որ Դուլէին և այլ հոշակաւոր դերասաններն ու դերասանուհիները մաս է ածել աշխարհիս բոլոր նշանաւոր կեդրոնները, հրատարակել է իւր յիշգրտութիւնները, որոնք մեծ մասամբ վերաբերում են թագաւորների և թագաւորական տան անդամներին:

1883 թ. մարտին Զիւրմանը Դուլէին տարել էր Մադրիդ, Սպանիայի մայրաքաղաքը: Նա վարձում է Ապոլոնի թատրոնը և թատրոնի լիազօրներ Ռակկային թողնում տոմսեր բաժանել նախօրը: Ռակկայն 12,000 բուրլոյ չափ փող հաւաքելով փախչում է: Զիւրմանը, շնայալով դրան, որոշում է ներկայացումները շարունակել: Առաջին ներկայացումը դեռ չսկսուած նա մի փոքրիկ ճառ է ասում և յայտնում, թէ գործող հանգամանքի բոլոր հետեւանքները իւր վրին է անում: Առաջին գործողութեան հաղաբոր Այգոնա XII-ը թագաւորը Զիւրմանին հրաւիրում է իւր օթեկալի և ասում. «Այն օրուանից, որ ֆրանսիական անտիպրները մտնու են գործել մեր քաղաքը, առաջին անգամն է, որ դերերը բոլորովին փոխուեցան — առաջ սովորաբար անտիպրներն էին փախչում, իսկ թատրոնի տեսուչը մնում: Այս անգամ բոլորովին հաղաւոր պատահեցաւ: Դուք էլ ֆրանսիական թագաւորին նման ասէք» — ամեն բան կորաւ, բացի պատուից: Երբ որ ներկայացումը վերջացաւ, թագաւորը իրենց խօսում է Զիւրմանին հետ: — Ներ ներկայացումը «Սերգէյ Պոյնի»-ին ինձ ամենին դիւր չէ գալիս, բայց դուք փողի մեծ կորուստ ունեցաք:

և ես ամենայն օր կըգամ ձեր ներկայացումներին: Իմ նստից կըբացար բնական ստորադրաւորներն և այդպիսով դուք գոնէ ձեր վնասի մի մասը կը ծածկէք:

Մի տարի անցաւ: Սպանիայի թագաւորը Բերլին էր ուղևորուել, բարեկամական ընդունելութիւն գտել, ուլան գնդի չէֆ նշանակուել և առ հասարակ ցոյց էր տուել իւր բարեկամութիւնը Գերմանիայի հետ: Այս ֆրանսացի ժողովրդի ընթրիչը, և երբ առկանք անց էր կենում Պարիզով, ամենաապրաքիւն հաղացոյց էին պատարասել նրա համար, ամեն տեղ շղկացնում, հայտնում էին նրան: Այդ միջոցին անց է կենում Զիւրմանը, տեսնում է այդ բանը և կանչում. «Եկեցէ թագաւորը: Թագաւորը շուտ է գալիս գէպի նա և տխուր ժպտով շնորհակալութիւնը յայտնում: Սակայն Զիւրմանն այլ ևս ոչինչ չէ կարողանում տեսնել: Բոլորներն մի խիտ հարուած չարախում է նրա գլխարկը և վերաբերուելու սերթուկի երեք քառորդ մասն ամբողջ ձեռքն է մտնում:

Մի քանի ժամանակից յետոյ Զիւրմանը փրկվելիս Մադրիդ է տանում: Հէնց առաջին ներկայացմանը գալիս է Այգոնա թագաւորը և ասում նրան. «Ձեռտ շնորհակալ եմ ձեր Պարիզի բարեմարթութեան համար»:

— Միթէ մինչև այժմ յիշում էք այդ — հարցնում է Զիւրմանը:

— Այո, այդ միակ բարեմարթութիւնն էր, և ես իմ պարտքս եմ հատուցանում թատրոն գալով:

Տարբերակ է Պորտուգալիայի արքայական օթեկալի պատկերը: Այն ժամանակուայ Պորտուգալիայի թագաւորը Դոն-Լուիսը նստած է օթեկալի մէջ տեղը և շարունակ իւր եղունգներն է կրծում: Արքայադիրը սաստիկ ուժգնութեամբ հազիւ կարողանում են իրենց զօգել և շօքանջել, իսկ թագաւորին ամենապաշտա գոյնի շորեր է հագած: Ներկայացման մասին դոն Լուիսը ոչ մի բան չէ ասում. բայց յանգած, անաղքէկ կերպով հարցնում է Զիւրմանին. — Երաժշտութիւնից բան հասկանում էք:

— Փոքր ինչ, — համեստութեամբ պատասխանում է Զիւրմանը:

— Ըստ լաւ, վարդ եկէք պալատս, բայց ես պահանջում եմ, որ դուք բոլորովին անկեղծ լինիք:

Որչեալ ժամին Զիւրմանն արքունիք է գնում. նա դեռ միջանցում լսում է վէճերն էլ անելու ձայն: Զիւրմանը կարծում է, թէ երկի թագաւորն ունի մի հովանաւորներ, որին ցուցկանում է Պարիզի երաժիշտների մէջ տեղ տալ: Բայց դուրս է գալիս, որ երաժիշտն ինքը թագաւորն է եղել: Նա աննկատ խղիւղացնում է վիտենշէյը և քրտիքն առաւտորէն թափում է օգտաւորապէս ճապարակ: Ըստ ե

Типография А. И. Петрова, Голов. пр., № 12 Телефонъ 387

Типографія А. И. Петрова, Голов. пр., № 12 Телефон 387